

monografija i izrazito geografski relevantna, jer po prvi puta omogućuje neposredan i potpun uvid u prostornu strukturu zagrebačke urbane aglomeracije.

Ova vrijedna knjiga sastoji se od dva različita, a međusobno komplementarna dijela: tekstualnog prikaza Zagreba na hrvatskom i engleskom jeziku (prijevod: S. Ekinović) (od 1 do 69 stranice), te fotografskih priloga urbanog kompleksa (od 70 do 290 stranice). Tekstualne priloge potpisuju renomirani autori: Zagreb – od daleke prošlosti do sadašnjosti (Andre Mohorovičić), Kratki prikaz kulturno-povijesnoga razvoja Zagreba (Nada Premerl), Geografske osnove i njihov utjecaj na razvitak Zagreba, hrvatske metropole (Stanko Žuljić) i Zagreb – šarm povijesnoga grada u izazovima tisućljeća. Sadržaj je dokumentacijski upotpunjen najstarijim kartografskim prikazom biskupsko-kaptolskog Zagreba i Gradeca (1566), najstarijom sačuvanom gradskom zastavom (1720), zastavom slobodnoga kraljevskoga grada Zagreba (1902), slikom zaštitnika zagrebačkoga Gradeca, Svetog Blaža (1749), fotografijom počasnog lanca načelnika slobodnoga kraljevskog i glavnog grada Zagreba (1902), prvim zračnim snimkama Zagreba iz balona (1905), odnosno zrakoplova (1928) te pretežno zračnim snimcima različitih faza izgradnje grada.

Posebnu vrijednost ove bogato ilustrirane monografije predstavljaju zračni snimci suvremene prostorne strukture Zagreba, izloženi na fotografijama u boji formata 32x23 cm. Riječ

je o ukupno 265 takvih fotografija s veoma dojmljivim motivima naselja, zelenih površina i infrastrukture šireg područja Zagreba. Zbog široke perspektive koju zahvaćaju i mogućnosti preciznog uvida u izgled, prostorni razmještaj i međusobni odnos geoprostornih sadržaja, fotografije imaju veliku stručno-analitičku vrijednost u geografiji. Takvoj njihovoj potencijalnoj uporabljivosti pridonosi precizna determinacija lokacije i opis sadržaja svake fotografije na više od 20 stranica (od 267 do 290) autora D. Pejnovića, kao i stručno inspiriran uređivački doprinos Z. Pepeonika.

Sukladno tome, ova luksuzna knjiga djelo je višestruke namjene. Prije svega, to je do sada najreprezentativnija monografija o Zagrebu koja će, kao takva, na pravi način odgovoriti na takve potrebe grada. No, to je ujedno i knjiga nesumnjive stručne vrijednosti, između ostaloga i za geografe. Zahvaljujući svom sadržaju, pogotovo uvidu u razvoj i suvremeni izgled geoprostorne strukture Zagreba iz zračne perspektive, ona će poslužiti kao nezamjenjivo nastavno sredstvo pri nastavnoj obradi Zagreba u školama prvoga i drugog stupnja obrazovanja. Kako je riječ o izdanju šire stručne relevantnosti (za geografiju, povijest, arhitekturu, umjetnost...), ova bi knjiga neizostavno trebala biti sastavni dio inventara svake knjižnice u gradu Zagrebu. To više, što su njezine takve vrijednosti potvrđene i dosadašnjom recepcijom u široj kulturnoj javnosti.

Dane Pejnović

Z. Curić, B. Curić: **ŠKOLSKI GEOGRAFSKI LEKSIKON**

Zoran Curić, Božica Curić, ŠKOLSKI GEOGRAFSKI LEKSIKON: temeljni pojmovi opće geografije za osnovne i srednje škole, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb, 1999, 186 str.

Kao sintetički tumači pojmova, stručni leksikoni imaju izuzetno značenje za unapređenje

znanstveno-stručnog rada i prijenos znanja u svakom području. Ne samo zbog činjenice što sadrže sustavan pregled nomenklature, odnosno općenito prihvaćenih naziva za pojmove određene struke ili predmeta, već stoga što daju najbitnije karakteristike tih pojmova. Zbog toga takvi priručnici imaju funkciju svojevrsnog

kôda za uspostavljanje komunikacije unutar struke, ali i šire interdisciplinirano sporazumijevanje. Budući da su istovremeno i "banka pojmova" i vodiči kroz pojedina područja, važan su element obrazovne infrastrukture sa specifičnim značenjem u nastavnom procesu iz svakoga predmeta.

Pred nama je školski geografski leksikon koji objašnjava pojmove opće geografije s kojima se učenici susreću prateći nastavu zemljopisa u osnovnoj školi, odnosno geografije u srednjim školama (gimnazijama, ekonomskim i strukovnim školama). Riječ je o prvom obuhvatnijem priručniku te vrste u Hrvatskoj koji ukupno sadrži više od 1 800 pojmova iz različitih disciplina fizičke i socijalne geografije.

Kao što proizlazi iz njegova naslova, leksikon je ponajprije namijenjen učenicima osnovnih i srednjih škola. To podrazumijeva da mu je sadržajni okvir jasno određen aktualnim nastavnim planom i programom geografije za škole prvoga i drugog stupnja u Hrvatskoj. Slično se odnosi i na pristup pri izboru naziva, odnosno obradi pojmova. Gdje je god bilo moguće, prednost je dana hrvatskoj geografskoj terminologiji, a opseg i dubina objašnjenja pojmova, pojava i procesa prilagođeni su uzrastu učenika. Istančani metodički nerv autora svjedoči i veliki izbor, više od 150 kvalitetnih fotografija i crteža u boji, s jasnom namjerom da zornom predodžbom pospješe usvajanje pojmova i za učenike nižih razreda osnovne škole koje karakterizira konkretno mišljenje. To omogućuje razumijevanje sadržaja pojmova svakom korisniku priručnika, neovisno o stupnju obrazovanja, unatoč činjenici što su opseg i dubina njihove obrade najprimjereniji gimnazijskoj razini.

U Hrvatskoj geografskoj izdavačkoj praksi svakako je novina što je priručnik prezentiran na dva alternativna medija - kao knjiga i CD ROM. Knjigu formata 15,5 x 22,5 cm, karakterizira luksuzna oprema (kvalitetan papir, tvrdi uvez, arci šivani koncem), iznimno uspio design naslovnice te dopadljiv slog i prijelom stranica. Izdanje leksikona (i) na CD ROM-u korespondira s duhom vremena, i pragmatičan je odgovor za takve potrebe i zahtjeve tržišta. Njemu će prednost dati informatički osposobljeniji korisnici, a to su upravo učenici, prije svega srednjih škola.

Iako u naslovu deklariran kao školski geografski leksikon, ovaj priručnik ima znatno širu uporabnu vrijednost. On je najkraću put do konciznog objašnjenja značenja općegeografskih pojmova rasutih u opsežnoj literaturi pojedinih disciplina fizičke i socijalne geografije. Uzmimo, primjerice, neke od sljedećih pojmova: aplanacija, arondacija, batijal, biom, dijageneza, derazija, garig, grifo, humifikacija, izorahije, kriofrakcija, rurban, regolit, precitipacija, regolit, rendzina, selvas, sinekizam, telveg, tehopolis, trabant, triangulacija, vadi, vigled, ventifakti, živica ... itd. Tko god se s bilo kojeg aspekta bavi geografskom strukom, gotovo je dnevno suočen s potrebom neposredno dostupnog objašnjenja takvih i sličnih pojmova. A to je upravo sadržaj ovoga stručnog priručnika.

U nedostatku cjelovitoga geografskoga rječnika na hrvatskom jeziku, školski geografski leksikon zadugo će biti jedini priručnik te vrste u Hrvatskoj. Kao takav neizostavno bi trebao biti sastavni dio stručne literature svakoga školovanog geografa, odnosno studenta geografije.

Dane Pejnović